

Toelichting voorwaarden

Rijkswaterstaat wil unieke Biesboschnatuur toevoegen aan onze stad, die onze inwoners te voet en op de fiets kunnen gaan beleven. Het college ziet de potentiële toegevoegde waarde voor de stad, ondanks de verbondenheid die zij toch ook voelt voor de huidige 19-eeuwse polder. Zij heeft zich vanaf 2023 ingezet om met Rijkswaterstaat de voorwaarden overeen te komen waaronder deze potentie zich verzilverd. Per beleidsveld leest u hieronder daarop een toelichting, het totaal aan voorwaarden vindt u in bijlage 3 en 4;

Het merendeel van de voorwaarden is met Rijkswaterstaat al in de planvorming meegenomen. In sommige gevallen gaf Rijkswaterstaat aan dat zij een voorwaarde niet konden inwilligen maar meent het college dat deze eis redelijk is, en haalbaar is om uit te voeren. Het college kiest ervoor het totaal aan voorwaarden, zowel al verwerkt in de plannen als nog in te passen met uw raad te delen en door u vast te laten stellen. Deze voorwaarden wil het college opnemen in een zienswijzebrief als reactie op het projectbesluit dat na 1 oktober 2024 door het Rijk zal worden gepubliceerd.

Natuur

Een van de belangrijkste argumenten voor het college om medewerking te verlenen is omdat deze ontwikkeling de unieke natuurwaarden van onze gemeente versterkt. Naast een bijdrage aan de KRW-doelstellingen ligt het volledig in lijn met de N2000-opgaven van de Biesbosch.

Het zoetwatergetijdengebied staat internationaal gezien sterk onder druk. Door de afsluiting van het Haringvliet en andere afsluitingen van zeearmen is het oppervlak aan zoetwatergetijdennatuur sterk afgenomen in Nederland. Planten en dieren die aangepast zijn op deze unieke omstandigheden hebben het daarom zwaar.

Dit geldt ook voor de omgeving van Dordrecht. De Merwede zelf is sterk veranderd. In de uiterwaarden zijn fabrieksterreinen en scheepswerven aangelegd, gorzen zijn ingepolderd en getijdenkreeken afgedamd. Ook hier is het getijdengebied sterk afgenomen.

De Hel- en Zuilespolder ligt vlak bij de Merwede, op een locatie met nog een zoetwatergetijslag. Het is één van de weinige locaties waar het mogelijk is zoetwatergetijdennatuur te creëren direct nabij de rivier en aangesloten op de rivier.

Maar het omvormen naar zoetwatergetijden gebied gaat ten koste van de huidige (beschermde) natuurwaarden in deze cultuurhistorische recreatieve polder. Het gaat niet alleen om soorten, maar ook om het landschap en de hierin aanwezige groene waarden (boschages etc.). Aangezien deze waarden in diversiteit en waarmee ook veelvoud aanwezig zijn, resulteert dit in een aardige set aan voorwaarden. Samenvattend voorzien zij in:

1. Het behouden van een deel van het leefgebied van de (beschermde) soorten die nu voorkomen in de polder in zijn huidige vorm.
2. Toepassen van gemeentelijk beleid.
3. Eisen tav Natura 2000, als onderdeel van de wet natuurbescherming. Waar dat niet al voldoende geborgd is door de vergunningverlener, omgevingsdienst Haaglanden.

Civiel ontwerp & getijdewerking

De getijdewerking is een belangrijk aspect voor de natuurtipe in de Biesbosch. Deze dynamiek is de drijfveer voor de zoetwatergetijden natuur wat de Biesbosch een nationaal park maakt. In de Sliedrechtse Biesbosch is meer getijdenslag dan in de Brabantse Biesbosch.

In de beeldvormende commissievergaderingen waren logischerwijs daarom zorgen over de werking op het getijde. Het onderzoek van Rijkswaterstaat wees op een maximale afname van 5 mm in het getijde. De gemeente heeft op het verzoek van uw raad een onafhankelijk bureau de resultaten van Rijkswaterstaat laten toetsen.

In tegenstelling tot de uitkomsten van RWS verwacht dit rapport een toename van de getijdeslag in de Kikvorschkil en het Moldiep van 0 tot 15 centimeter. Het volledige rapport is als bijlage 11a toegevoegd. De spreker is betrokken geweest bij deze toets en heeft bij oplevering aangegeven geen verdere opmerkingen te hebben.

Het college is gerustgesteld door het onafhankelijk onderzoek naar deze resultaten maar wil dat Rijkswaterstaat, zoals zij ook hebben toegezegd, de aanbevelingen uit het rapport uitvoert en eist daarom dat:

1. De getijdewerking niet mag verminderen in de Biesbosch: Concreet betekent dit dat Rijkswaterstaat de getijdenwerking in de Hel en Zuilespolder monitort voor minimaal 10 jaar na afronding van het project. Een verandering in doorstroming en getijde in het gebied zorgt voor een verandering de sedimentverplaatsing. Er zal enige tijd over heen gaan voor een nieuwe balans is ontstaan. Wanneer zij een afname van de getijdenwerking nemen zij maatregelen om dit ter herstellen tot minimaal de huidige getijdeslag.
2. De Helsluis tijdens de beheerfase van de KRW maatregel blijft functioneren als schutsluis en wordt niet permanent opengezet. Het getij wordt beïnvloed door deze sluis, de berekening gaat ervan uit dat deze dicht is. Met deze eis willen we die conditie borgen voor toekomstige besluitvorming.

Cultuurhistorie, - landschap en erfgoed

Op het gebied van cultuurhistorie gaat volgens het college helaas veel landschappelijke waarden verloren, doordat de typologie als bedijkte polder verdwijnt. Er zijn op het eiland van Dordrecht al meerdere van deze polders getransformeerd en vernat. Landschappelijke kenmerken en zichtlijnen kunnen worden bewaard en onderdeel uitmaken van het nieuwe landschap. Zo zal de nieuwe situatie het verhaal blijven vertellen van haar ontstaansgeschiedenis. Zeker wanneer je in dit landschap wel de monumentale objecten uit het voormalige polderlandschap kunt beleven. Het Biesboschcentrum kan hier bij uitstek een bijdrage aan leveren.

De voorwaarden vanuit cultuurhistorie en landschap zijn dan ook voornamelijk gericht op het behoud van een aantal karakteristieke cultuurhistorische aspecten en objecten in de Hel- en Zuilespolder.

1. Het behoud van een deel van het 19e eeuwse polderlandschap van de Hel- en Zuilespolder
2. Het behoud van de boomgaard bij de Zuileshoeve
3. Het behoud van cultuurhistorische objecten (monumenten, boomstructuren, sluizen)
4. Het behoud van het geulenpatroon van het in punt 1 benoemde polderlandschap
5. Het behoud en benadrukken van bepalende zichtlijnen in het landschap

Het college eist dat Rijkswaterstaat enkel tot uitvoering overgaat bij verdere uitwerking en aanpassingen aan het landschap en de te behouden polder en cultuurhistorische objecten wanneer de vakspecialisten van de gemeente hiermee akkoord zijn. In het omgevingsrecht is al bepaald dat vrijwel altijd een vergunning nodig is voor het wijzigen van monumenten (gebouwen). Voor belangrijke cultuurhistorische waarden, zijnde geen gebouwen, kunnen we in het bestemmingsplan/omgevingsplan een voorwaarde opnemen zoals: "de in het gebied aanwezige

cultuurhistorische waarden, natuurwaarden en/of de landschappelijke kwaliteit worden niet onevenredig aangetast".

Recreatie

Voor recreatie is zo veel mogelijk gekeken hoe je prettig kunt blijven recreëren in het gebied. De voorwaarden vanuit recreatie zijn er met name op gericht dat dit gebied haar toegankelijkheid behoudt, en ook voldoende capaciteit behoudt om op een gematigde wijze de autonome groei van recreatie die aansluiten bij de groeiambities van de stad te kunnen faciliteren.

In hoofdlijnen wil het college de volgende zaken borgen op het gebied van recreatie:

1. Het huidige recreatieve aanbod blijft en blijft even toegankelijk ook voor mensen met een mobiele beperking. Dit betekent ook dat het college van Rijkswaterstaat medewerking verwacht om recreatieve voorzieningen die niet langer passen binnen de projectgrenzen, op een andere plek op het eiland van Dordrecht wel beleefbaar en toegankelijk worden gemaakt. Met steigers langs de struinpaden blijft het mogelijk voor de gidsen van het Biesboschcentrum om groepen toe te spreken.
2. De realisatie van zoetwatergetijdennatuur heeft geen substantiële negatieve gevolgen voor het recreatief gebruik van het gehele Nationaal Park De Biesbosch. Stromingen die ontstaan mogen geen belemmering vormen voor de bevaarbaarheid van het gebied en de bomen van het klimbos mogen geen last krijgen van grondwaterstand verschillen tijdens de werkzaamheden. Een zeer belangrijk en op dit moment ook pijnlijk aandachtspunt daarbij is de zwemplas De Merwelanden, waarvan de inlaat zich in de Hel en Zuilespolder bevindt.
3. Helaas is het niet mogelijk om koeien in de polder te behouden, maar graag wil het college wel de schaapskudde behouden die bijdragen aan het polderkarakter. Er moeten dus voldoende te begrazen delen voor hen blijven.
4. Voor kleinschalige recreatieve initiatieven die passen bij de natuurbeleving hier moet ruimte blijven. Bijvoorbeeld het plaatsen van een tweede ecolodge en het aanbieden van kanoexcursies met gids.

Milieu

Het college heeft een belangrijke zorg. Uit onderzoeken van Rijkswaterstaat blijkt dat de gronden in de Hel- en Zuilespolder verhoogde PFAS waarden bevatten. Rijkswaterstaat heeft het voornemen uitgesproken om een deel van de grond binnen het plangebied te hergebruiken. Met de uitvoering van de KRW maatregel verandert de bestaande Hel- en Zuilespolder in een natte zone met een stroomgeul. Deze stroomgeul functioneert als een kraamkamer voor vissen. Daarnaast worden in de natte zone diverse recreatiemogelijkheden gerealiseerd, zoals vissteigers en laarzenpaden. Ook de watertoevoer van de zwemplas verandert van een situatie waarbij water wordt ingelaten via het slotenstelsel van de Hel- en Zuilespolder naar een situatie waarbij water ingelaten wordt vanuit de nieuwe stroomgeul.

De gemeente heeft Rijkswaterstaat vragen (bijlage 9a) gesteld om inzichtelijk te krijgen wat de impact is van de realisatie van de KRW-maatregel op zowel de fauna als de mens. De gemeente is van mening dat ter voorbereiding op deze omgevingsplanwijziging de initiatiefnemer, zijnde RWS, een volledig onderzoek naar de impact hoort te doen. Hierbij werd er in eerste instantie van uitgegaan dat RWS ook de sterk met PFAS vervuilde grond, welke dient te worden afgegraven voor het creëren van de getijdegeulen, binnen de polder zou willen hergebruiken. Echter in de meest recente plannen van RWS komt dit niet meer voor. Waar deze grond vrijkomt zal deze worden afgevoerd. Wel zal relatief schone grond nog worden hergebruikt. Daarmee vervalt een noodzaak tot een wetenschappelijk

onderzoek met betrekking tot de ecologische risico's, maar dienen de vragen uit bijlage 9a wel te worden beantwoord door partijen die daarop voldoende expertise hebben. De vragen zijn inmiddels op basis van expert judgement door RWS beantwoord. RWS heeft de vragen van de gemeente uit bijlage 9a voorgelegd aan Aveco de Bondt. Aveco de Bondt heeft vervolgens haar expertise op het gebied van PFAS in bodem, sediment en oppervlaktewater en de kennis op het gebied van geohydrologie ingezet om deze vragen zo volledig mogelijk te beantwoorden (zie bijlage 9b). Overigens dient te worden opgemerkt dat de gemeente geen bevoegd gezag is met betrekking tot risico's van PFAS in de delen van de polder waarin geen grondverzet plaats vindt. De gemeente zou wel bevoegde gezag zijn als RWS risicovolle grond binnen de polder zou willen hergebruiken of grond van elders gaat aanvoeren. Ondanks het feit dat de gemeente geen bevoegd gezag is, wil de gemeente RWS toch in de op te stellen zienswijze verzoeken minimaal de komende 10 jaar, de ontwikkelingen in het kader van PFAS te blijven monitoren en de resultaten hiervan te delen met de gemeente.

Proces

Naast voorwaarden over de realisatie is ook de tijdelijke situatie gedurende de werkzaamheden een aandachtspunt richting Rijkswaterstaat. Wandelaars moeten een rondje kunnen blijven wandelen, en het recreatief verkeer rondom het bezoekerscentrum mag geen last hebben van bouwtransporten.

Het college heeft met Rijkswaterstaat afgesproken dat de ondernemers in dit gebied hun werkzaamheden kunnen voortzetten in de toekomst en aanspraak kunnen maken voor compensatie voor het tijdelijk wegblijven van bezoekers. RWS heeft toegezegd voor het bepalen van de compensatie een onafhankelijk bureau in te schakelen. Extra kosten voor het aanpassen van voorlichting en bewegwijzingsmateriaal dienen te worden vergoed.

Specifiek voor de pachter, die helaas niet terug kan komen in dit gebied zet het college zich in om hen elders op het eiland een plekje te geven, onder andere door Rijkswaterstaat ter beschikking gestelde ruilgronden in de Noordbovenpolder. Dit zal zeker wel wat vragen van het aanpassingsvermogen van de pachter aangezien de gemeente niet 1 op 1 eenzelfde locatie voor handen heeft en deze activiteit wel ingepast moet worden in een buitengebied waar al de vraag aan ruimte het aanbod overstijgt.

Beheer en onderhoud

De gemeente Dordrecht voert nog gesprekken met Rijkswaterstaat over het beheer en onderhoud na realisatie. Uitgangspunt voor het college is dat de beheerkosten voor de gemeente niet hoger zijn dan nu.